

Wystąpienie Jego Eminencji Metropolity Pizydii Hioba (Getcha)
XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów
Watykan, 9 października 2023 r.

Wasza Świątobliwość,
Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie,

Przede wszystkim pragnę wyrazić wdzięczność za zaszczyt, jakim jest dla Kościoła prawosławnego uczestnictwo w tym Synodzie Biskupów, a dla pierwszej stolicy prawosławia, Patriarchatu Ekumenicznego, możliwość bycia tutaj reprezentowanym i dawania świadectwa praktyce synodalności w Kościele prawosławnym.

Dla prawosławnych synodalność odpowiada praktyce ustanowionej przez pierwszy sobór ekumeniczny (Nicea, 325 r.), polegającej na gromadzeniu biskupów danego regionu co najmniej dwa razy w roku pod przewodnictwem ich protosów (por. kanon 5). Synodalność tę najlepiej opisuje kanon apostołski 34:

"Biskupi ludu prowincji lub regionu [ethnos] muszą uznawać tego, który jest wśród nich pierwszy [protos], i uważać go za swoją głowę [kephale], i nie czynić niczego ważnego bez jego zgody [gnome]; każdy biskup może czynić tylko to, co dotyczy jego własnej diecezji [paroikia] i terytoriów od niej zależnych. Ale pierwszy [protos] nie może nic uczynić bez zgody wszystkich. W ten sposób bowiem zapanuje zgoda [homonoia], a Bóg będzie chwalony przez Pana w Duchu Świętym".

Tak więc, w świetle tego tekstu wydaje się, że:

- 1) Synod jest zgromadzeniem obradującym biskupów, a nie zgromadzeniem konsultacyjnym duchowieństwa i świeckich.
- 2) Nie może być synodu bez prymasa/protosa i nie może być prymasa/protosa bez synodu.
- 3) Prymas/protos jest częścią synodu; nie ma władzy zwierzchniej nad synodem, ani nie jest z niego wykluczony.
- 4) Zgoda/homonoia, która wyraża się poprzez synodalny konsensus, odzwierciedla trynitarną tajemnicę boskiego życia.

To właśnie poprzez tę praktykę synodalności, opisaną przez Kanony Apostolskie i kanony Pierwszego Soboru Ekumenicznego, Kościół Prawosławny był zarządzany przez wieki aż do dnia dzisiejszego, chociaż częstotliwość i konstytucja synodów może się różnić w zależności od lokalnego autokefalicznego Kościoła.

W świetle tego możemy powiedzieć, że rozumienie synodalności w Kościele prawosławnym różni się znacznie od definicji synodalności podanej przez obecne zgromadzenie Synodu Biskupów.

Niemniej jednak należy przyznać, że w pewnych okolicznościach historycznych Kościół prawosławny angażował duchowieństwo i świeckich w podejmowanie decyzji synodalnych. W imperium osmańskim wybory prymasów były

przeprowadzane przez zgromadzenia duchowieństwa i świeckich. W XVII wieku Patriarchat Ekumeniczny nakazał, aby metropolita kijowski był wybierany przez zgromadzenie duchowieństwa i świeckich w Kijowie. Dwa wieki później, w Rosji, słowianofile, zainspirowani teologią *communio* szkoły tybingeńskiej, stworzyli koncepcję sobornosti, chcąc zaangażować wszystkie elementy Kościoła w jego administrację. Na początku XX wieku osiągnęło to punkt kulminacyjny w lokalnym soborze Kościoła Rosji (Moskwa, 1917-1918), który zaproponował, aby decyzje kościelne były podejmowane przez sobór (sobor) składający się z przedstawicieli episkopatu, duchowieństwa, mnichów i świeckich. Niemniej jednak rewolucja bolszewicka nie pozwoliła na wdrożenie tego nowego sposobu administrowania w Kościele. Jednak w Kościele Cypryjskim do dziś biskupi są wybierani nie tylko przez episkopat, ale także przez duchowieństwo i świeckich: w pierwszym etapie cała ludność wyspy głosuje z listy wszystkich kandydatów, a następnie, w drugim etapie, synod biskupów wybiera jednego z trzech kandydatów, którzy uzyskali większość głosów.

Niemniej jednak przypadek Kościoła Cypryjskiego stanowi wyjątkowy przypadek we współczesnym prawosławiu, gdzie praktyka synodalności oznacza wyłącznie zgromadzenie biskupów. Tak więc Święty i Wielki Sobór (Synod) Kościoła Prawosławnego, który zebrał się na Krecie w 2016 r., składał się ze 162 delegowanych biskupów, podczas gdy 62 doradców (duchownych, monastycznych i świeckich), którzy byli obecni, nie miało prawa ani głosu, ani głosowania.

Dziękujemy za uwagę!